

לימוד קדשים בעיון אליבא דהלכתא

גליון מ"ח-אלול תשע"ז תשרי תשע"ח

יו"ל ע"י מכון "תורת הקרבנות" | ת.ד. 3196 בני ברק | טל': 050-4134645 | פקס: 072-3377748 | קו מידע: 077-2261034 | דוא"ל: korbanot@okmail.co.il
 בנשיאות הרבנים הגאונים: רבי ברוך שמואל הכהן דויטש, רבי דוד כהן, רבי חיים מאיר הלוי שטיינברג, רבי נתן הכהן קופשיץ שליט"א

פרטים על מפעל לשכת הלויים בקרוב...

תורת הקרבנות

גליון חודשי ללומדי סדר קדשים אליבא דהלכתא

בגליון:

האם רק שמן זית כשר למנחות

לקט תגובות הקוראים

בלילת מנחת נסכים בשבת לחמי תודה מן החדש קודם שתי הלחם הבאת ביכורים בעציץ נקוב ברכה על לבישת בגדי כהונה בטעם החיוב להסתפג לאחר הטבילה ביוה"כ

עירוב תבשילין בבשר שלמים

דיני שבועת הכהן הגדול בערב יוה"כ

הלכות המנסך יין בחוץ

עיונים בדיני המנסך יין בחוץ

לויים בדוכנם

שיר של יום בפורים במקדש
 אם אומרים שיר על שלמי עצרת

האר פניך - ונושעה

כל תפלתן של ישראל אינה אלא על בית המקדש. כל יהודי מייחל ומצפה לראות בבנין בית המקדש בתפארתו, בו תשרה השכינה הקדושה, בו יקריבו הכהנים את הקרבנות לגבוה. ביחוד מתגברת התקווה לקראת היום הקדוש - יום הכיפורים, בו זכה עם ישראל - ע"י עבודת היום בכהן גדול - להארת פנים, לכפרת עוונות, לריצוי ולחיבה יתירה מאדון הרחמים והסליחות.

"השיבנו והאר פניך ונושעה", מבארים חז"ל (מדרש תהלים פ) 'אנו אין לנו אלא הארת פניך' - ואז נושעה. כל אחד ואחד רוצה לקבל הארת פנים, לשוב ולהיות מרוצה לאדון העולם כימי קדם. כולנו מבקשים להיות בגדר "כעני עבדים אל יד אדוניהם - עד שיחנונו". זו היא הדרגה שאליה מתאווים הצדיקים - שיפיקו רצון מה' ושיחפץ בהם (עיין שערי תשובה א, מב).

אין דבר גדול ומרוצה לפני הקב"ה יותר מד' אמות של הלכה, ובפרט לימוד עבודת המקדש אשר מעלתו גדולה וחביבה לפניו ביותר.

איננו יודעים כמה נחת רוח נגרמת להקב"ה בלימוד סוגיא אחת בדיני הקודש והמקדש. איזו שמחה יש לפניו כאשר אנו מראים כמה חשובה לנו באמת עבודת המקדש, כמה נחוץ לנו להיות נקיים מעוונות לגמרי ע"י סדר העבודה ביום הכיפורים.

זכות הרבים שנטלו על עצמם לאחרונה לברר עוד ועוד סוגיות בעניני הקרבנות, יעלה לרצון לפניו עבור כל עמי" להכתב ולהחתם בתשועות עולמים בזאת השנה. ויקיים בקרוב הפסוק המסיים את מזמור התשובה "אז תחפץ זבחי צדק עולה וכליל, אז יעלו על מזבחך פרים", בבנין ביהמ"ק במהרה בימינו אמן.

עיונים בהלכה

הרה"ג רבי א.ל.ה. שליט"א

האם רק שמן זית כשר למנחות

דוע שהגרי"י פערלא בחיבורו על סה"מ לרס"ג (ח"ג פרשה ס"ג) האריך להוכיח מכמה דוכתי שכל השמנים כשרים למנחות ולא רק שמן זית. ומביא גם דברים מפורשים מתנחומא כת"י לפר' בהעלותך (וכע"ז גם בנדפס), "הרי שמצינו שחיבב הקב"ה שמן זית יותר מכל השמנים בנר, ויותר מכל המנחות הנקרבות. תדע שהרי כל המנחות הנקרבות לא נאמר בהן אלא ונתת עליה שמן ובהדלקת נר כתיב שמן זית זך".

אלא שכבר הקשו ע"ז ממשנה ערוכה בתרומות (פי"א מ"ג), ואין מקריבין ע"ג המזבח אלא היוצא מן הזיתים ומן הענבים והיינו שמן למנחות ויין לנסכים, ומבואר שרק שמן זית כשר ודלא כדברי התנחומא.

והנה במשנה ב' שם נחלקו רבי אליעזר ורבי יהושע לגבי חיוב קרן וחומש באוכל תרומה, וכן לגבי טומאת משקין אם נוהג רק בשמן ויין או גם בשאר מיני פירות. ומבואר בגמ' בחולין קכ: שגם מה שנשנה בסתמא במשנה ג' שערלה ובכורים אינם נוהגים במי פירות אלא בין ושמן, אתי כרבי יהושע אבל רבי אליעזר פליג. וממילא היה נראה דגם סיפא דהך מתני' דאין מקריבין אלא היוצא מן הזיתים ומן הענבים, תליא במחלוקת זו ורבי יהושע קאמר לה אבל רבי אליעזר פליג.

והנה מבואר בברכות לח. שיסוד מחלוקת רבי אליעזר ורבי יהושע האם שאר מי פירות קרויים משקה או זיעה בעלמא. וממילא י"ל שאע"פ שיעקר שם שמן אינו שייך דווקא ליוצא מן הזיתים, מ"מ מאחר דרבי יהושע ס"ל דשאר מי פירות אינם אלא זיעה בעלמא, ממילא אינם קרויים שמן. אבל לר"א דגם שאר מי פירות מיקרו משקה, ממילא גם שמן היוצא משאר פירות כשר למנחות. ולפי זה דברי המדרש תנחומא אזלי כשיטת ר"א, ולדינא קיי"ל כרבי יהושע שרק שמן זית כשר למנחות.

אמנם יש לדון שגם לשיטת רבי יהושע יהיו שאר שמנים כשרים למנחות, דהרי שיטת הרשב"א בברכות שם שכל דברי רבי יהושע דשאר מי פירות הם זיעה בעלמא, היינו משום שאין דרך לסוחטן לשתייה. ובחזו"א או"ח (סי' ל"ג ס"ק ה') מצדד לחדש לפ"ז, דשמא הדבר תלוי בכל דור אם הפרי הזה עומד לסחיטה או לא. וא"כ שמא י"ל שגם לרבי יהושע יתכן ששמן היוצא מפרי אחר יחזור להכלל בשם שמן אם רק יהא הדרך לסוחטו. וממילא יש לדון שדברי התנחומא אזלי גם לשיטת רבי יהושע דגם שאר שמנים יכולים להיות כשרים למנחות ככה"ג, ומאידיך אי"ז סותר לדינא דמתני', וצ"ע.

[והנה כ"ז נכתב לפי מה שנראה מפשטות המשנה שגם בבא זו שייכת למחלוקת רבי אליעזר ורבי יהושע. ולפי מהלך זה באמת כל החידוש בדברי המשנה הוא כלפי שמן למנחות שאינו בא אלא מן הזיתים כיון שכל השמנים הם זיעה בעלמא. אמנם יש לבאר דמתני' לא איירי כלל אלא באיסור 'כל דבש לא תקטירו', וזהו דקאמרה דכל היוצא מן הפירות אינו קרב ע"ג המזבח אלא היוצא מן הזיתים ומן הענבים, (וכמו שנתבאר בתוס' מעילה יב: ד"ה כל הראוי עיי"ש"ה). ולפי זה יתכן לדון שרק שמנים היוצאים מן הפירות אין כשרים למנחות מדין 'כל דבש לא תקטירו', אבל שמנים היוצאים מן הזרעונים שמא כשרים לכו"ע למנחות. ולפי זה אין להקשות כלל ממתני' על דברי התנחומא. ויל"ע].

חדש !!!

בעז"ה מיום ראשון י"ט אלול תוכל לשמוע מידי יום שיעור קצר

בעניני עבודת הכהן הגדול ביום הכיפורים

מבעל מח"ס 'שער הקרבן' על עבודת יוה"כ

קו 'תורת הקרבנות': 077-2261034 שלוחה 6
 בהשקעה קטנה של דקות ספורות ביום תוכל גם אתה להביץ את עיקרי סדר עבודת יוה"כ!

בית יער הלבנון
תגובות לגליונות קודמים

בלילת מנחת נסכים בשבת

הרה"ג רבי מנחם ש. שליט"א

בגליון מ"ז דן הג"ר אברהם יונה בינשטוק שליט"א לדון שכל מנחת נסכים הבאה בשבת לא תדחה עשייתה את השבת וצריך לעשותה בכלי חול מערב שבת. והנה הגאון הנ"ל שליט"א קיצר בדבריו וכתב בסתמא שמועיל לבלול המנחה בכלי חול מער"ש וע"כ צידד שלא ידחה שבת.

והנה בגמ' במנחות ט. הוכיח ר"י דבללה בחוץ פסולה כיון דבעי כלי, ומבואר דצריך לבלול בכלי קודש, וא"כ לפ"ז א"א לבלול את המנחות בע"ש כיון שיפסלו בלינה. אמנם מהגמ' במנחות נא. שהביא הגאון הנ"ל שליט"א לכאורה מוכח שדין זה שצריך בלילה בכלי אינו מעכב (וכמו שרמז בדבריו שם ורק קיצר בזה), שהרי הגמ' שם הוצרכה להוכיח שמנחת חביתין טעונה אפיה בכלי מקרא ד'על מחבת', ומכאן זה הוקשה לגמ' שאם תיעשה בער"ש תיפסל בלינה וכמו שביאר רש"י שם, ואם הבליה בכלי מעכבת תיפוק ליה מצד הבליה של המנחה דבעי כלי וע"כ יפסל בלינה. וע"כ מוכח שאינה טעונה כלי בבליה אלא לכתחילה, ולכך הוצרכה הגמ' לקרא דעל מחבת דע"כ האפיה טעונה כלי. ולפ"ז קמה וגם נצבה תמיהת הרה"ג הנ"ל שמנחת נסכים שאין בה אפיה לא תדחה בלילתה את השבת, אלא יבללו מערב שבת בכלי חול.

והנה בעיקר ההערה בגמ' בדף נא. כבר עמדו החזו"א במנחות סי' כ"ה סק"ה בתו"ד ובמקד"ד בסי' ג' סוף ס"ק ז', ורצו להוכיח מזה שאין כלי מעכב בבליה עיי"ש מה שדנו בשיטת הרמב"ם.

אמנם לכאורה נראה לדחות הראיה ולומר דבלילה בכלי שרת מעכבת, וזהו לפי מש"כ הרדב"ז בפי"ג ה"ב דמקרא דעל מחבת ילפינן שבמנחת חביתין הבליה והחליטה ברותחין טעונים כלי שרת. ומבואר מדבריו דמקרא דעל מחבת ילפינן לכל מעשה המנחה דבעי כלי שרת. ולפ"ז א"ש דלכך לא נקטה הגמ' דא"א לעשות את המנחה מער"ש בגלל הבליה שצריך לעשותה בכלי שרת, כיון דגם הא דבעי כלי שרת בבליה הוא גם נלמד מקרא דעל מחבת ודו"ק. ולפ"ז מיושב היטב דהא דבלילת מנחת נסכים דוחה שבת, הוא משום דא"א כלל לבלול בער"ש, כיון שהבליה טעונה כלי שרת לעיכובא וכמשנ"ת.

הרה"ג רבי אליהו חיים הלוי לרנר שליט"א

במה שהביא הרה"ג ר' אברהם יונה בינשטוק שליט"א מהמשך חכמה והאבנ"ז דמבואר דנקטו בפשטות דבלילת מנחת נסכים דוחה שבת, מצאנו בס"ד גם בפנים יפות פ' פנחס בפרשת התמיד על הפסוק עולת תמיד וגו' שנקט כן בפשיטות. ובעיקר הענין ותמיהת הרב הנ"ל עיי' במה שכתבנו בס"ד בס' הדרת קודש בפרק ג' מהל' תמידין ומוספין הלכה י"ח חיבת הקודש ד"ה ולישתן.

'לאסוקי שמעתתא' במסכת מנחות

- לבקשת רבים ניתן עדיין לשלוח סיכומי הלכות בעניני הקרבנות לקובץ "תורת הקרבנות" עמ"ס מנחות, עד לתאריך ר"ח חשוון תשע"ח הסיכומים יתקבלו בדיסק בלבד [כולל שם מלא, כתובת, טל' ושם הכולל], למכון תורת הקרבנות ת.ד. 3196 בני ברק, או בדוא"ל il.korbanot@okmail.co.il
- הסיכום ההלכתי יכלול נושא או סוגיא במסכת בעניני הקודש והמקדש עפ"י פסקי הרמב"ם, בשילוב דברי הראשונים והאחרונים שדנו בנושא.
 - יש להגיש את הסיכום בצורת סעיפים [כעין שולחן ערוך], עם מקורות והערות בשולי הגליון.
 - רצוי שלא להאריך בציטוט המקורות מעבר לנצרך.

זמני השיעורים בהלכות עבודת המקדש

שיעור בספר 'עבודת הקרבנות' מפי

הגאון רבי יוסף הכהן רפפורט שליט"א

מתקיים אחת לשבועיים בימי שני בשעה 10.45 בערב בבנין ישיבת "בית דוד" רח' בן זכאי 46 קומה א' ב"ב

שיעור בספר 'עבודת הקרבנות' מפי

הרה"ג רבי יעקב משה כהן שליט"א

מתקיים מדי שבוע בימי ראשון בשעה 10.30 בערב בביהמ"ד 'נחלת משה' (חדר צפוני) רח' מלצר 36 ב"ב

שיעור בעניני סדר העבודה מפי

הרה"ג רבי משה הכהן טוויל שליט"א

מתקיים מדי שבוע ביום שישי בשעה 11.30 בביהמ"ד אהל יוסף רמות בעז"ו (קומה ב')

הקו לשמיעת שיעורי 'מכון תורת הקרבנות' בעניני עבודת בית המקדש בימי המועדים ובכל השנה

בקול הלשון: 03-6171111-1265

לפתיחת שיעורים נוספים בהלכות הקודש והמקדש ולהכנסת שיעורים למאגר: **050-4134645**

רשימת ספרים וחיבורים בהלכות הקודש והמקדש

שיצאו לאור בס"ד ע"י המכון

ספרי הלכה

אוצר דינים 'תורת הקרבנות' הלכות הבאת הקרבן / 'שער הקרבן' הלכות קרבן פסח / שער הקרבן הלכות יוה"כ

חוברות 'אוצר דינים תורת הקרבנות'

סדר עבודות התמיד ושבת ור"ח / הלכות הוריות / הלכות שגגות / הלכות מעשר בהמה / הלכות ארבע עבודות הקרבן / קרבנות מועדי השנה / קרבנות חג השבועות ושתי הלחם / קרבנות חודש תשרי / הלכות פרועי ראש שתוי יין קרועי בגדים ומחוסרי בגדים / הלכות מחצית השקל תרומת הלשכה ותרומה חדשה / הלכות קרבן שנדחה מהקרבה

קבצים תורניים אליבא דהלכתא

ארבעה קבצים בעניני מסכת זבחים / בעניני מסכת בכורות / בהלכות קרבן פסח ועניני מסכת כריתות

חיבורים בענינים שונים

משמרת הקודש עמ"ס יומא / משמרת הקודש עמ"ס מנחות / סדר עבודות הקרבן בקצרה / סדר עשיית קרבן פסח בקצרה / ההנהגה באכילת קרבן פסח / מראי מקומות 'לשכת הכהנים' הלכות תמידין ומוספין [שתי חבורות מחולק ל-34 חבורות] / קובץ דינים השייכים לקדושת המקדש

דיסקים להמחשה

קרבן פסח א - מההבאה עד הצליה (עם הוצאת אימורין בכל הקרבנות) / ב - הכנת הקרבן לאכילה / ג - הדברים הנאכלים בקרבן / קרבן עולה (כולל הפשט וניתוח) / הקרבת קרבן חטאת העוף ועולת העוף.

מוקד מכירות ראשי: 052-7653813

הרה"ג רבי אברהם ישעיהו פרקש שליט"א

בגליון מ"ז רצו לחדש שבילת נסכים של שבת תעשה מערב שבת בכלי חול, ונסתייעו מדברי רש"י מנחות נ"א א' [שדווקא משום דכתיב אפיה בכלי שרת הוא דא"א לעשות החביתין מערב שבת].

אמנם דבר זה א"א לומר למש"כ החזו"א (קמא, כ"ח ה', וכן במנחות כ"ה י"ד סד"ה ומיהו) שא"א לקיים מצות בלילה בכלי חול, דבעינן שיהי' הכלי קדוש. ומדברי רש"י דמשמע שרק האפיה טעונה כלי שרת, ליכא ראי' כיון דאירי לענין מנחת חביתין, והיינו כמו שביאר החזו"א (כ"ה י"א) דלולי הפסוק שצריך אפי' בכלי שרת, הו"א שלא יעשה כלל את הבלילה, שהרי בלילה אינה מעכבת, אבל לענין נסכים הא מקרא מלא הוא (במדבר כ"ח ט') "מנחה בלולה בשמן", וכיון שודאי טעונה בלילה ע"כ צריך לזה כלי שרת, וכיון שהוא בכ"ש ע"כ א"א לעשותה מערב שבת שלא תיפסל בלינה.

הרה"ג רבי יהושע כהן שליט"א

לכבוד מערכת תורת הקרבנות

בענין מש"כ הרה"ג רבי א.י. בינשטוק שליט"א על בלילת מנחת נסכים בשבת ודן בטעם הדבר ובמקור לכך.

הנה בסוטה יד: בברייתא דסדר המנחה איתא דקידוש הכלי במנחה הוא בתחילה קודם מתן השמן, וכתב החזו"א במנחות סי' כ"ה סק"ג שזה בדווקא, דכיון שהמתן שמן והבלילה והיציקה הם ממצוות המנחה אינם מתקיימים אלא בקדושה.

ועי"ש עוד שגם לענין בדיעבד צידד לפסול, וזהו למאי דקיי"ל כרבי יוחנן במנחות דף ט. דבללה חוץ לחומת העזרה פסולה, וגרע מלא בלל כלל, וה"נ בלא קידוש דומה לחוץ לחומת העזרה. והנה לפי"ד ודאי שלא שייך לבלול את המנחת נסכים מערב שבת, שהרי בלא קידוש לא קיים המצוה, ואם יקדשנה תיפסל בלינה.

ולא מיבעי' אם זה מעכב בדיעבד, אלא אף לר"ל בגמ' שם, מ"מ כיון שהבלילה היא מכלל מצוות המנחה, וודאי הוא שכל מצוותיה נכללים בדינה שדוחים את השבת, שהרי אף המצוות שאינם מעכבות דוחות שבת, ועדיף מהקטר החלבים. אלא שעומד לנגדנו מה שהביא הרב הכותב מהגמ' בדף נא. גבי מנחת חביתין שחפשו מקור למה שלישתן ואפייתן דוחות את השבת ולא אמרו משום הבלילה. והנה כלפי מה שהובא מהחזו"א שבלי קידוש המנחה פסולה אפי' בדיעבד, מפני שזה נחשב כבלל חוץ לחומת העזרה, הנה באמת זה קושיא גדולה, והחזו"א שם סק"ה הקשה כן ונשאר בצ"ע.

אבל כלפי מש"כ שגם מצוות הבלילה שלכתחילה דינה לדחות את השבת, ע"ז אין קושיא משם, דשם הקשו משום הלישה והאפיה שהם אינם ממצוות המנחה כמתן השמן והבלילה, אלא זה היכ"ת כדי שיהיו אפיוות כמצוותן וכמש"כ החזו"א שם בסוף סק"ג, ולכן אין דינם לדחות את השבת ואף שידחה עי"ז ממילא מצות הבלילה לא איכפת לן, ומשום שלא ניתנה שבת להידחות בלישה והאפיה, ולכן לולי הקרא דעל מחבת שהתחדש שבחביתין יש מצוה באפייתן, אין העשיה דוחה כלל את השבת, אבל בכל מנחת נסכים ודאי הבלילה דוחה את השבת.

והנה המרכבת המשנה בח"א הל' תמידין ומוספין פ"ה ה"ז חידש שהגם שמשעת קדושת הכלי דין המנחה להיפסל בלינה, מ"מ כ"ז משעה שהיא "קרבן" דהיינו שראויה להקרבה, אבל הסולת לבדה בלא השמן אף שנתקדשה בקדושת הגוף, מ"מ אין הסולת לבדה קרבן שתיפסל בלינה עד לאחר מתן השמן. וה"ה במנחות האפיוות אין בהם פסול לינה עד לאחר אפייתן. וכתב שמשום הכי בחביתין קודם אפייתן אינם נפסלים בלינה ע"י קדושת כלי במדידה.

והנה לפי"ד מיושבת הקושיא מחביתין, דבאמת גם במנחת נסכים יכול מערב שבת לקדש ולבלול, ורק את היציקה צריך לעשות בשבת, ומ"מ לא תיפסל המנחה בלינה, כיון שגם במנחת נסכים איכא ג' מתנות שמן כמו שכתב החזו"א שם סק"ז.

ואמנם עדיין יתכן שאף שאפשר לעשותה מע"ש, מ"מ כיון שזה ממצוות המנחה גם הם דוחות את השבת, וכמו שהרב הכותב יישב על הלישה דחביתין שדוחה את השבת. אלא שברש"י ושטמ"ק במנחות נא. מבואר שלא כחידושו של המרכבה"מ שהרי כתבו שהטעם שאינה נפסלת ע"י המדידה, הוא משום שימדוד בכלי חול, ומוכח שאם יקדשנה תיפסל אף קודם אפייתן. ולפי"ז צ"ל כמש"כ בתחילה.

לחמי תודה מן החדש קודם שתי הלחם

הרה"ג רבי שמעון פודרביניק שליט"א

בגליון מ"ו דן הרב יוסף שמעון פרסר שליט"א אי רשאי להביא לחמי תודה מן החדש קודם הבאת שתי הלחם, ותלה זאת בפלוגתא דאמוראי במנחות מ"ו ב' אי לחמי תודה נקראים מנחה. והיינו דאיסור הבאת מנחות מן החדש קודם לשתי הלחם ילפינן מדכתיב מנחה חדשה לה', שתהא חדשה לכל המנחות, ואין מקור לאסור מה שלא נקרא מנחה.

ולכאו' יש ראייה מהגמ' מנחות פ"ד ב', שאף בלחמי תודה יש איסור חדש, שהרי דרשו שם מהפסוק 'בכורי כל אשר בארצם' לרבות איסור חדש גם בזרע בגג ובחורבה, עיי"ש כל הסוגיא, ולבסוף העמיד רב אשי את הפסוק בלחמי תודה, ומשמע שגם ע"ז נאמר הריבוי שנוהג בו איסור חדש.

ועדיין י"ל שרב אשי סובר כדעת רבה בדף מ"ו שלחמי תודה נקראו מנחה, אבל לאביי ורבא שם דס"ל דלחמי תודה לא אקרו מנחה, אולי מותר להביא לחמי תודה מן החדש.

ואולם בדף פ"ד שם דרשו בברייתא מנין שתהא שתי הלחם קודמת לנסכים ופירות האילן, נאמר כאן בכורי מעשיך ונאמר להלן באספך את מעשיך מן השדה, מה להלן נסכים ופירות האילן אף כאן נסכים ופירות האילן, והיינו שדרשו שכל מה שנכלל באספך את מעשיך, נאמר בו איסור חדש, ואף מה שלא נקרא מנחה, ולפי"ז יש ללמוד מזה גם ללחמי תודה.

וכן דרשו שם מנין שתהא קודמת לביכורים ת"ל בכורי קציר חיטים, וברש"י כת"י שם בלישנא אחרינא פירש מה שתעשה בחג השבועות יהיו בכורים לכל קציר חיטים, ולכאו' גם זה מקור לאיסור חדש בלחמי תודה. [אמנם לפי קמא ברש"י שם אין זה מקור אלא לבכורים].

המזבח הוי כעין הקרבה (עי' ברמב"ן וריטב"א ע"ז נ' ב' דנחשב מחמת כן לעבודת פנים) וכ"ש נסכים שקריבין ממש, משא"כ שתי הלחם דאין בהם עצמן מעשה הקרבה, ואולי לכן יחפש הטוען לומר דוקא משום שם מנחה, אך מהיכ"ת לומר כן, ובפרט שהשתי לחם עצמן אין נקריבין על המזבח. ובספרינו הדרת קודש שם פ"ז מהל' תמידין ומוספין ס"ק קכ"ו וציון הקודש ס"ק שכ"ב מבואר שלחמי תודה אע"פ שאינן קריבין על המזבח יש בהם איסור הבאה לפני שתי הלחם, ועיי"ש שהבאנו מדברי מן הגר"ק שליט"א בזה (וכן הביא גם ת"ח אחד בגליון מ"ז), ולא היה צד לחלק מחמת שאין על זה שם מנחה. וכעת ראיתי את שאהבה נפשי בס' אומר מן החדש ס' כ"א (להגר"א באקאן שליט"א שהביא מג' מקומות בספר מכתבי תורה שכתב הגאון הרגו"ב זצ"ל בפשיטות כן (במכתב י"ב ומ"ט וסוף ק"ז), ובשנים מהמכתבים צויין גם להגמ' פ"ד ב' וכוונתו כאחד מהת"ח שבגליון מ"ז שהוכיח מדיחוי דרב אשי דסיפא דקרא אתאן ללחמי תודה. [ועי' בספר אומר מן החדש הנ"ל שכתב שאע"פ שברש"י בסוגיא יש לפרש בענין אחר, אבל ברבינו גרשום שם מוכח דקאי באמת על איסור הקרבת לחמי תודה לפני שתי הלחם ודו"ק].

הרה"ג רבי ישראל אריה אויערבאך שליט"א

כבוד מערכת תורת הקרבנות

דבר מה שדנו בלחמי תודה מן החדש קודם שתי הלחם. וכתב בזה הרב אליהו ובר שליט"א בגליון מ"ז שהיא גמרא מפורשת במנחות פ"ד דאוקמיה רב אשי לקרא ד'ביכורי כל אשר בארצם אשר יביאו לה' לך יהו', בלחמי תודה ולא בביכורים, וא"כ מפורש שלחמי תודה אינם קריבים מן החדש קודם שתי הלחם. והנה בודאי כן הוא מפורש בגמרא. אולם יש להדגיש דלכאורה אין זה נוגע לשאלה אם לחמי תודה נקראים מנחה שהרי גם ביכורים מפירות האילן ונסכים של יין אסורים מן החדש לפני שתי הלחם כמבואר שם בגמרא, וילפינן מקרא דביכורי קציר חיטים עיי"ש, וכן מבואר בגמ' ס"ח ע"ב. וביותר שהרי לרב אשי עצמו מייירי הברייתא שם דבעינן קרא למה שגדל בגג ובחורבה בלחמי תודה, ואם יסוד האיסור של הבאת לחמי תודה קודם שתי הלחם הוא משום מנחה א"כ מה צריך קרא לזה. וע"כ שמקור האיסור הוא מהפסוק 'ביכורי קציר חיטים אשר תזרע בשדה', ולכן הו"א שאינו כשר אלא מה שגדל בשדה ולא בגג וחורבה. [ובאמת צ"ע לרב משרשיא שם שמפרש הברייתא דגדל בגג או בחורבה דמיירי במנחות, א"כ למה צריך קרא לגדל בגג, והרי איסור מנחה קודם שתי הלחם ילפינן ממנחה חדשה לה' וכל מה שנקרא מנחה הוא בכלל האיסור, ומהיכ"ת דאם גדל בגג או בחורבה יהיה מותר].

אמנם לעיקר הדין צ"ע אם קי"ל כרב אשי, כיון שהרמב"ם בפ"ה מאיסורי מזבח כשהביא הדין שאסור להקריב מנחה מן החדש קודם שתי הלחם לא הזכיר דין זה שגם לחמי תודה אסור, ואף שהרמב"ם לא פירט אלא כתב שם בה"י וז"ל כל המנחות אין מביאין אותן מן החדש קודם שתי הלחם לכתחלה שהרי נאמר בהן בכורים לה' ואם הביא כשר עכ"ל, וכולל הרמב"ם בזה את כל סוגי המנחות, מ"מ כיון שבגמרא במנחות מ"ו ע"ב אמרו דלחמי תודה לא אקרי מנחה היה לו לרמב"ם להשמיענו דין זה. [ואף שהרמב"ם לא הזכיר כאן ביכורים אף שגם הם אינם בכלל מנחה, י"ל שסמך על מה שכתב בפ"ב מביכורים ה"ו ובפרט שהרמב"ם מביא הקרא דביכורים לה' הרי דמיירי בביכורים, שהרי מנחות ילפינן ממנחה חדשה, ובאמת קצ"ע למה נקט האי קרא].

ולכן ע"כ צ"ל דס"ל להרמב"ם דדין זה הוא רק לרב אשי, אבל רב משרשיא דפליג עליה ואוקמיה לרישא דקרא במנחות אין מקור

הרה"ג רבי אליהו חיים הלוי לרנר שליט"א

כבוד מערכת תורת הקרבנות

בענין לחמי תודה לפני הקרבת שתי הלחם שדנו בגליון מ"ו ומ"ז, הנה על עצם הנידון דמשמע דפשיטא לכל הכותבים להסכים דדווקא אם יש שם מנחה על לחמי תודה יש איסור הקרבה לפני שתי הלחם, בפשטות ברור שלא צריך שם 'מנחה', שהרי בכלל האיסור המבואר בברייתא מנחות פ"ד ב' יש גם פירות האילן לביכורים ונסכי יין וכמו שנלמד שם מדכתיב "וחג הקציר בכורי מעשיך" ונאמר להלן "באספך את מעשיך מן השדה", מה להלן נסכים ופירות אילן אף כאן נסכים ופירות אילן.

וברור שהדרשא בזה הוא ממש כדרשת רישא דברייתא על איסור הקדמת הבאת מנחות לשתי הלחם, [ולא רק על סדר ההבאה ביום השבועות עצמו, ותמוהים לי דברי תגובת אחד מהכותבים בגליון מ"ז שרצה לומר כן, חוץ ממה שנסתר מדברי הרמב"ם בפ"ז מהל' תמידין ומוספין הי"ז שמבואר שדין זה נאמר לענין האיסור להביא קודם חג השבועות, הרי גם בזה ששנו דין זה בברייתא יחד עם נסכים נראה ברור שאינו מתפרש דווקא על הניסוך של יום השבועות, וגם מהיכ"ת שהפסוק בא לומר כאן סדר הניסוך. וגם מה יעשה לשי' הראשונים שאין מביאין ביכורים כלל ביום שבועות עצמו עי' מנ"ח מצוה צ"א בשם תוס' חיצוניות בבכורות, אלא פשוט דמיירי לפני שבועות דאין מביאין פירות שחנטו אחרי העומר כ"ז שלא הגיע לשנה הבאה עד אחרי הקרבת השתי הלחם, ודומה לשאר הברייתא שם לענין איסור לפני חדש ושתי הלחם].

ובדוחק יש לדון לחלק ולומר דשאני נסכים ופירות האילן שיש בהם עצמם כעין הקרבה על המזבח ממש, שבביכורים הנחתן על

ספר חובה ללומדי קדשים!

לתועלת הלומדים הופיע ויצא לאור
הספר המפורסם הנודע
אשר הינו אבן יסוד לכל הבא בשערי קדשים

ספר

חק נתן

להגה"ק רבי נתן בורג'ל זי"ע
יו"ל במהדורה מפוארת ביותר
ונדפס בשלמות על פי דפוס ראשון
מנופה מטעויות
עם הוספות (על מה שנדפס כבר ב"אסיפת
זקנים")

ובתוספת תולדות המחבר וצאצאיו

לזיכוי הרבים

ניתן להשיג במחיר הקרן - רק 50 ש"ח
בבני ברק: 052-7674592
בירושלים מערכת "אור תורה": 02-6521533

הרה"ג רבי א.ד. שליט"א

לכבוד הגליון החשוב תורת הקרבנות

ראשית אודה במאוד על הגליון מאיר העיניים, המרבה בעסק לימוד הקדשים להלכתא.

בגליון מ"ז הביא הגר"ב ברשנקו שליט"א מהמנ"ח (מצוה תצ"ב אות ג') דגם בעציץ נקוב איכא איסור ד'לא תטע לך אשירה', ויש להוסיף שכדברי המנ"ח נקט גם הדבר אברהם (ח"א סימן כ"ה אות ט' בהג"ה).

אמנם הנה הרעק"א (או"ח סימן ק"נ סעיף א') הביא מפירוש הר"ד ערמאה על הרמב"ם (נדפס במהדורת הרש"פ בהלכות ע"ז פ"ו ה"ט) דהכי נמי אסור לנטוע אילן אצל בית הכנסת, [ובדרך חכמה (פ"א מהלכות בית הבחירה ס"ק נ"ה) הביא שכן הורה החזו"א לאיסור, ומ"מ בספר אשרי האיש (או"ח ח"א פרק כ"ז אות י"א) הביא ממון הגרי"ש אלישיב צ"ל שבעציץ נקוב אין איסור. ולכאורה מתבאר בזה דהגרי"ש לא פסק כהמנ"ח והדבר אברהם, אלא כמו שהביא הרה"ג הנזכר מהתוצאות חיים (סימן ח') דבעציץ נקוב שרי.

אלא שיש מקום לומר, ע"פ מש"כ הר"ד ערמאה גופיה דגם לפי דבריו אין לאסור בביהכ"ס אלא נטיעת אילנות חיים ולא בניית אכסדראות, ואע"ג דבתמיד (דף כ"ח ע"ב) מבואר דהאיסור הוא גם בבניית איצטבאות מעץ, משום דמדאורייתא אין איסור אלא בנטיעת אילן חי, ובזה יש להחמיר אף בבית הכנסת אבל האיסור לבנות מעץ אינו אלא מדרבנן וזה לא נאסור אף בביהכ"ס. וא"כ כעין זה נוכל לומר בעציץ נקוב, דביהמ"ק אין איסור בעציץ נקוב אלא מדרבנן ולכן התיר הגרי"ש בביהכ"ס.

[ובעיקר הפלוגתא אם בעציץ נקוב עובר בלא תטע לך אשירה, יש לבאר הנידון בזה ע"פ מה שהקשה הראב"ד בתמיד (דף כ"ז ע"א) למאן דסבר בסוכה (דף נ' ע"ב) שמנורה כשרה בדיעבד מעץ, והרי יהא אסור להניחה במקדש, ותירץ שכל האיסור הוא רק בבנין הבית אבל בדבר המטלטל אינו דומה לאשירה ואינו בכלל האיסור (ועיין משיב דבר סימן י"ד, וצ"ע). ונוכל לומר שהמנ"ח והדבר אברהם ס"ל דכל החסרון במטלטל משום שאינו מחובר לבית, ולכן בעציץ נקוב שמחובר ביניקה אסור, ואילו התוצאות חיים ס"ל דעצם מה שהוא מיטלטל זהו היתירו, משום דלא דמי לאשירה, ולכן אע"פ שהוא יונק שרי].

ובעיקר מה שנסתפק אם כשמניחו ארעי איכא איסורא, לכאורה הדברים מפורשים להיתר בראב"ד בתמיד (שם) בשם תוס', ובהשגות (פ"ו מהלכות ע"ז ה"י), וכן במהר"י קורקוס (פ"א מהלכות בית הבחירה ה"ט), והוכיחו כן מבימת המלך בהקהל ומגזזטרא דבית השואבה. ובמים חיים (על הרמב"ם הלכות בית הבחירה שם, וכיון לו בקו' בעניני בית הבחירה שבסוף הר אפרים על המכילתא סימן ה') הוכיח כדבריהם מהירושלמי במגילה (פ"ק ה"ד), [ועיין עוד יהגה האריה במדות, ודרך חכמה (שם ציון ההלכה ס"ק פ"ה), שדנו בראיותיהם].

ואין לדחות שכל ההיתר רק לענין איסור בניית איצטבאות שהוא מדרבנן (כמו שהבאנו לעיל מר"ד ערמאה), אבל איסור נטיעת אילן חי שהוא מדאורייתא גם הראב"ד יודה לאיסור אפילו דרך ארעי, שהרי מפשטות לשון הראב"ד בהשגות (פ"א מהלכות בית הבחירה ה"ט) מתבאר שנקט כפשטות הגמרא בתמיד שאיסור בניית איצטבאות הוא מדאורייתא כנטיעת אילן חי.

ואחתום בברכה שתזכו להמשיך ולהרביץ תורה זו בכלל ישראל, להגדיל תורה ולהאדירה.

לדין זה, שהרי לא מצינו שלחמי תודה נקראו ביכורים או מנחה, [ואף שבלשון חז"ל מצינו בכמה מקומות שקרויים מנחה אבל בתורה לא מצינו]. וביותר שכיון שכל מה שהוצרך רב אשי להעמיד קרא דבכורי כל אשר בארצם על לחמי תודה הוא רק משום שהקשו בגמ' שביכורים אינם באים מן פירות שבגג ובחורבה, הרי כיון שהרמב"ם פסק בפ"ב מביכורים ה"ט שמביאים ביכורים מן הגג ומן החורבה, א"כ שוב הדרינו לפשטיה דקרא דקאי על ביכורים, וכמו שמפורש בדברי הרמב"ם בפ"ב בהלכה ז' ובהלכה ח' ובהלכה ט'. וכן מפורש בגמ' חולין קל"ו דקרא דביכורי כל אשר בארצם קאי על ביכורים עיי"ש. וא"כ שוב אין לנו מקור שגם לחמי תודה הם בכלל ביכורים וכיון דלא איקרו מנחה ולא ביכורים, אין לנו מקור לאסור קודם שתי הלחם. וצ"ע.

אמנם למעשה נראה דכיון דמפורש בגמרא דאסור אליבא דרב אשי ולא מפורש בגמרא דלרב משרשיא מותר ממילא מסתבר דכו"ע מודו בזה. והטעם שלאחר שמצינו בתורה שכל דבר אסור בין ביכורים בין מנחות וגם אין צריך שיהיה קרב על גבי המזבח וכדמוכח מביכורים, מבואר שיסוד האיסור שכל דבר שגידולו מן הארץ והוא מן החדש אסור להביאו לגבוה עד לאחר שתי הלחם.

אך עדיין צ"ע על הרמב"ם שהשמיט שגם אסור להביא נסכים מן החדש קודם שתי הלחם וזה מפורש שם בברייתא מנחות פ"ד ע"ב שאסור. ובפרט ששם בהלכה ט' גבי איסור חדש ערלה וכלאים הזכיר גם נסכים וכבר עמד על זה בספר הר המוריה. [וברמב"ם פ"ז מתמידין ומוספין ה"ז כתב וז"ל כבר ביארנו שאין מביאין מנחות ולא מנחת נסכים ולא ביכורים מן החדש קודם הבאת העומר ואם הביא פסול, ולא יביא קודם להבאת שתי הלחם, ואם הביא כשר. עכ"ל. והוא לשון המשנה במנחות ס"ח ע"ב, וגם שם מזכיר הרמב"ם רק מנחת נסכים ולא נסכי יין, אמנם שם הרמב"ם מיירי גם קודם לעומר דפסול בדיעבד וזה לא שייך רק במיני תבואה ומה שהזכיר שם ביכורים הכוונה לביכורי חיטים].

ויש לעיין לרב אשי שאסור להביא לחמי תודה קודם שתי הלחם, אם גם חלות של נזיר אסור להביא מן החדש קודם שתי הלחם דמאי שנא. וכמו"כ יש להסתפק בלוג שמן של מצורע.

גם יש להסתפק אם דווקא דבר הראוי לאכילה אסור או כל שדבר שגידולו מן הארץ כגון קטורת או לבונה או עצים, [ועיין ב"ק ק"א שדנו בעצים אם יש בהם קדושת שביעית ומבואר שיש מושג של גידולי שנה זו גם בעצים].

הבאת ביכורים בעציץ נקוב

הרה"ג רבי אהרן צבי ק שליט"א

בנין מה שהסתפקו על הבאת ביכורים בעודם מחוברים בעציץ נקוב, נראה שעיקר הנידון בזה הוא ממה שהביא הרה"ש בריש פ"ג דביכורים, שנחלקו שם רבנן ור' שמעון האם צריך לחזור ולקרות שם לביכורים בתלוש, וכתב הרה"ש דטעמייהו דרבנן שאי"צ לקרות שם במחובר משום דכתיב "הנה הבאתי את ראשית פרי האדמה", בשעת הבאה פרי אבל בשעת הפרשה אפילו בוסר אפילו פגין, ור' שמעון סבר דכתיב "ולקחת מראשית כל פרי האדמה" מה בשעת הבאה פרי אף בשעת הפרשה פרי, כלומר בתלוש כמו בהבאה, עכ"ל.

ומבואר עכ"פ דלכו"ע בשעת הבאה צריך להיות פרי, וכשהוא במחובר אין לו שם פרי לענין זה. וא"כ עציץ נקוב שדינו כמחובר א"א לקיים בו הבאת פרי לכו"ע.

ברכה על לבישת בגדי כהונה

הרה"ג רבי ש. הלוי פ. שליט"א

כבוד מפעל תורת הקרבנות

נהייתי מאוד מגליונכם, ואעירה מעט בענין הגליון האחרון (מ"ז) שהובאה מחלוקת אם מברכין על לבישת בגדי כהונה, דשיטת המלבי"ם שמברך והגר"ק בטעמא דקרא נחלק ע"ז וכתב שאפילו לדעת הרמב"ם שהלבישה היא מ"ע בפני עצמה [שלא כדעת הרמב"ן דהוי רק הכשר מצוה], מ"מ אין מקיים המצוה רק כשעובד עבודה בבגדים. ונתקשה השואל דבמנחות מ"ב מבואר שכל הדין שאין מברכין על מצוה שלא נגמרה עשייתה, זהו רק בכתבת תפילין שע"י הנחת התפילין אינו מקיים למפרע מצוה בכתובה, אבל כאן בזמן שעובד עבודה נתברר שקיים המצוה למפרע מזמן הלבישה. והביא שהגר"י זאקס שליט"א תירץ שהעבודה אינה תנאי לקיום מצות הלבישה, כי אם כל תכלית הלבישה היא כדי לעבוד בבגדים, ולא שייך ע"ז ברכה. ולפי זה כשעובד מקיים ב' מצוות אחת בלבישה ואחת בעבודה אבל אין כאן קיום מצוה בלבישה למפרע ודו"ק.

ומצאתי ראייה לדבריו בדברי מפרשי הים בסו"ס ים התלמוד בתשו' (דף ס"ב טור ד') שהקשה המהר"ם באנעט, דהנה השאג"א תמה על הרמב"ם שיש איסור כלאים בבגדי כהונה שלא בשעת עבודה, א"כ איך לובש האבנט קודם החושן והמצנפת והרי לובש כלאים שלא בשעת עבודה, וכתב לתמוה ע"ז מהר"ם באנעט דאי"ז קושיא כלל, שהרי הלבישה היא מ"ע בפ"ע לשיטת הר"מ ומצוה זו גופא דוחה ל"ת דכלאים וכו' יעו"ש. וכתבו מפרשי הים לבאר קושיית השאג"א (דף ס"ג טור ד'), דמ"מ כשלוש האבנט שיש בו כלאים עבר על הל"ת והמ"ע לא מתקיימת רק בגמר לבישת הבגדים, והוסיפו שגם בשעת גמר הלבישה אין מקיים המצוה עד שיעבוד בהם. ואף שאח"כ כשעובד עבודה יש כאן ב' מצוות של לבישה ועבודה מ"מ כשלא עבד עדיין ליכא גמר מצוה ובכה"ג אין עדל"ת דהוי שלא בעידניה, וא"כ הרי זה תלוי במחלוקת הראשונים בנימוק"י (ב"מ ל' ע"ב), אי נעקר הל"ת בשעת הכשר מצוה חשיב ג"כ בעידניה או לא, ולשיטת הר"י דלא חשיב בעידנא לא דחי יעו"ש. ומבואר להדיא בדבריהם שדימו זה להכשר מצוה ולא למ"ע גמורה, שאינו מקיים המ"ע דלבישה למפרע, וכמו שנתבאר בדעת רבינו הגר"ח שליט"א ודו"ק.

אך מצאתי בספר רנן לבקר עמ"ס תמיד להגאון מאושפיצין זי"ע (דף י"ג טור ד') שסבר כמהר"ם באנעט, והקשה על השאג"א שנעלם ממנו דברי הר"מ דלבישה היא מ"ע בפ"ע. וביאר בתחילה כדברי מפרשי הים, אך חזר מזה וכתב שיותר נראה בדעת הר"מ שכיון שהלבישה היא מ"ע בפ"ע, ממילא כיון שלבשם לצורך עבודה אף בלא עשה עבודה וכגון שנטרף הקרבן וכו' מ"מ קיים המצוה יעו"ש ודפח"ח. ולפ"ז מב' בדעתו שמיד מקיים המ"ע כשבכוונתו לעבוד וכשהלך לעבוד מתברר למפרע שקיים מ"ע בלבישה ודלא כמפרשי הים. ונמצא שבזה פליגי המלבי"ם והגר"ק כנלענ"ד.

שוב מצאתי כדברי רנן לבוקר הנ"ל בשו"ת עטרת חכמים (לבעל הברוך טעם) יו"ד ריש סי' כ"ג, ויעו"ש שהביא ראייה נפלאה לדבריו מדברי הרמב"ם (פ"ד מתמידין ומוספין ה"א), ולכאוי הוא עוד מיקל מהרנן לבוקר. [ובעצם הראייה עי' הגהת מהר"ץ חיות יומא כ"ד ע"ב שנתקשה בזה, ויעו"ש בספר נזר הקודש עמ"ס תמיד (דף כ"ז) מש"כ לפרש בזה].

בטעם החיוב להסתפג לאחר הטבילה ביוה"כ

הרה"ג רבי מרדכי מינצר שליט"א

בנדון חיוב הכה"ג להסתפג אחר טבילתו ביוה"כ, הביא בגליון מ"ה הרב שמעון ליפשיץ שליט"א מש"כ בספר חוקת חיים ע"פ הגמ' בחגיגה יט, א דטבל ועלה מחזיק עצמו לכל מה שירצה, וכתבו שם התוס' דהיינו כל זמן שהוא לח, וחזינן מזה דהטבילה אינה נגמרת עד שיסתפג ומשו"ה צריך הכה"ג להסתפג. ובגליון מ"ו העיר על דבריו הגר"מ שטיינברג שליט"א, שודאי הטבילה נגמרת בעלייתו מן המים ומה שמועיל להחזיק עצמו כל זמן שהוא לח הוא רק לענין מעלות דרבנן.

הנה ביאור זה שכתב בחובת הכה"ג להסתפג כיוון בזה לדברי המקדש דוד טהרות סי' לה אות ד, אלא ששם כתב שבאמת אין הגדר שהטבילה נגמרת אחר שנסתפג, והוכיח כן ממה שאמרו שם שאם רגלו אחת במים אפי' החזיק עצמו לקל מחזיק עצמו לחמור, ובעודו לח ואין רגלו במים אינו יכול לחזור בו, וע"כ שבזמן שרגלו אחת במים עדיין לא נגמרה הטבילה, משא"כ כשיצא ועודנו לח כבר נגמרה הטבילה אלא שעדיין יכול להחזיק עצמו [אם טבל בסתמא]. והטעם שצריך להסתפג ביאר עפ"י מה שחידש שם שדין 'הוחזק' לא נקבע עליו רק לאחר שנתייבש מן המים, ומפני זה קודם שנסתפג אינו יכול לעבוד כיון שלא חל עליו דין הוחזק לקודש. וביאר בזה גם את הדין סיפוג שנאמר בכהן השורף את הפרה (פרה פ"ג) שצריך שיוחזק לפרה, וכן את הדין סיפוג שנאמר בריש תמיד בכהן שאירע לו קרי, שצריך שיוחזק לביאת מקדש למחנה לוייה כדתנן התם בא וישב לו אצל אחיו הכהנים.

ומה שהעיר עוד הגר"מ שטיינברג, למה צריך סיפוג ימתין עד שיתייבשו המים מעליו, לכאוי י"ל דאה"נ דיכול להמתין אלא דמשום זריזות ראוי להסתפג ולהתחיל בעבודה מיד.

[ואמנם עיקר דברי המקד"ד צ"ב למה לא חל דין הוחזק עד הסיפוג, ובשלמא מה שיכול עדיין להחזיק עצמו כל זמן שהוא לח י"ל דהיינו דוקא בטבל בסתמא, אבל אם החזיק עצמו בתוך המים י"ל דחלות הדין הוחזק הוא מיד בעלייתו מן המים. ובאמת בטו"א בחגיגה שם נתקשה בעיקר הדין דמהני להחזיק עצמו אחר טבילה, וכתב הטעם משום שמברר שלכך היתה טבילתו, ולפי"ז אין מקום לדברי המקד"ד].

אלא שיש להעיר דלכאורה בזה מתבאר הדין סיפוג דפרה ודתמיד, אבל לדין סיפוג דכה"ג ביוה"כ אינו מועיל כלום, שהרי הכה"ג כבר טהור לקודש ואינו צריך החזקה נוספת, וטבילתו הוא רק לתוספת קדושה. [ונהי דיש לדחות שכשטובל קודם לבישת בגדי לבן צריך החזקה ליכנס לבית קה"ק שקדושתו חמורה יותר, מ"מ הרי דין סיפוג נשנה ביומא לא, ב, לד, ב, ע, א, בכל חמש הטבילות, וכ"ה ברמב"ם פ"ב מעבודת יוה"כ ה"ב, וגם עצם הדבר לא מסתבר שהרי לא מצינו מעלות דרבנן לענין כניסה לקודש הקדשים. ועוד], ובאמת במקד"ד לא הזכיר דין סיפוג דכהן גדול רק הא דפרה ודתמיד.

כאילו מקריבים אותם בבית המקדש'

מאמר מכ"ק מרן אדמו"ר הגה"ק רבי אברהם לנדא מסטריקוב זי"ע - לרגל יומא דהילולא ט"ז אלול

תשו"ח להרה"ח רבי חיים צבי שיינברך שליט"א שמסר את הדברים בטוב עין

הקרבה ממש, אין סברא שיתחייב על זה מיתה.

ואמנם בפשוטו יש לתמוה על עיקר דברי הראשונים, שהרי מה שהעוסק בתורת הקרבנות חשיב כאילו הקריב קרבן, היינו ששכר האמירה הוא שיחשב כאילו הקריב הקרבן, וכפשוטה דהמדרש ילמדנו שהבאנו לעיל דאיתא שם "ובשכר קריאתם שיעסקו לקרות בה מעלה אני עליהם כאילו הם עסוקים בבנין הבית", אבל אם עוסק שלא כדינו וכגון שדילג מסממני הקטורת, נהי דאין לו שכר כאילו הקטיר קטורת, אבל איך שייך לומר דחשיב כמו שהקטיר קטורת חסירה שחייבים עליה מיתה. והוא פלא.

ומוכח שאין הביאור שזהו השכר על לימוד הקרבנות, אלא שנתחדש כאן גודל מעלתו של האדם המוציא בפיו את הלכות הקרבת הקרבנות, שע"ז נוצרה ממש מציאות אמיתית של הקרבת קרבנות, ואין זה ענין שכר כלל אלא כאילו הקריב ממש, ולכך כשם שבשעה שאומר את הקרבנות כהלכתן הרי זה נחשב כהקרבת קרבן כשר, ה"נ כשאומר שלא כהלכתן הרי זה כהקרבת קרבן פסול לפני ד'.

ולפי זה נראה לבאר שרבי יוחנן בגמ' במנחות נתקשה איך מותר לומר פרשת הקרבנות בזה"ז, הרי אין לנו מקדש, וכיון שבאמירת הקרבנות הוי מציאות של הקרבת קרבן הרי זה ח"ו מקריב קדשים בחוץ שחייב כרת. ומזה הכריח רבי יוחנן שאמירת הקרבנות אינה רק ענין ומציאות של הקרבת קרבן, כי אם גם מציאות של בנין המקדש ובוה נמצא שהקרבת הקרבן היא בתוך המקדש ממש, וא"כ הקרבן קרב כדינו.

וזהו שכתב רש"י בב"מ על הפסוק "בכל מקום מוקטר מוגש לשמי", שמוכרח שאין הביאור בזה כאילו הקריב קרבן בעלמא אלא כאילו הקריב בבית המקדש דאל"ה הו"ל קדשים בחוץ, ולכך כתב "כאילו מקריבין אותן בבית המקדש".

בגמ' במנחות "כל העוסק בתורת חטאת כאילו הקריב חטאת וכל העוסק בתורת אשם כאילו הקריב אשם". ובמדרש ילמדנו [הובא בהקדמת ליקוטי הלכות] איתא ג"כ, "אמר הקב"ה אע"פ שעתיד בהמ"ק ליחרב והקרבנות בטלים וכו' הזהרו לקרות בהן ולשנות אותן, ואם תתעסקו בהן מעלה אני עליכם כאילו בקרבנות אתם עסוקים". ועוד נאמר שם, "אמר לו הקב"ה ליחזקאל וכי בשביל שבני נתונים בגולה יהא הבנין בטל, גדולה קריאתה בתורה כבנינה, לך אמור להם שיעסקו לקרות בתורת צורת הבית ובשכר קריאתם שיעסקו לקרות בה מעלה אני עליהם כאילו הם עסוקים בבנין הבית".

ומבואר להדיא שהלימוד בתורת הקרבנות הוי כהקרבת קרבנות, והלימוד בתורת בית הבחירה הוי כאילו בנה מקדש. ולפי זה צ"ע דברי רבי יוחנן במנחות קי. לעולם זאת על ישראל וכו', ורבי יוחנן אמר אלו תלמידי חכמים העוסקין בהלכות עבודה מעלה עליהם הכתוב כאילו נבנה מקדש בימיהם. ומבואר שבלמוד הקרבנות עצמן הרי זה נחשב כאילו בנו הבית, ומה ענין זה לזה.

והנה רש"י ב"מ קי"ד ב' ד"ה בארבעה הביא את דברי הגמ' במנחות (לעיל שם), וז"ל: בכל מקום מוקטר מוגש לשמי ואמרי' אלו ת"ח העוסקין בהלכות עבודה בכל מקום מעלה עליהן הכתוב כאילו מקריבין אותן בבית המקדש עכ"ל. ויש לעיין בדבריו שהוסיף בלשונו "בבית המקדש", והרי בגמ' במנחות שם לא הוזכר דבר זה.

ואשר יראה לומר בזה, דהנה הב"י באו"ח סי' קל"ג הביא מהראשונים שיש ליזהר לומר מיטום הקטורת מתוך הכתב, שמא ידלג באמירתו אחד מסממני הקטורת ואמרינן שהוא חייב מיתה. ותמה ע"ז הב"י, דלכאורה יש לומר שאינו חייב מיתה אלא כשהוא מקטיר ממש אבל כשחיסר בקריאה מהי תיתי לן עכ"ל. וכוונתו דכיון שנחשב רק כאילו הקריב ולא

גפן של זהב תמיהות וקושיות בהלכה

חשיב שהכין מאכל לכבוד השבת. ומאידך יש לדון שעל ידי שקיבל עליו שבת נאסר בבשר השלמים, וא"כ אינו יכול לערב בו.

עוד יש לדון דשמא במה שמערב בבשר השלמים הרי הוא ממעט בזמן אכילת קדשים, שהרי עכשיו אינו יכול לאוכלו עד לאחר שהכין צרכי שבת ביו"ט. [ואעפ"י שאין הבשר עצמו נאסר באכילה, מצינו כע"ז בקרבנות שנתערבו, שאם אין זמן אכילתם שווה, אסור להקריבם מפני שנמצא ממעט מזמן אכילתם, ואעפ"י שאין הבשר נפסל אלא שהוא אינו יודע עד מתי זמן אכילת כל קרבן, ויל"ע].

עירוב תבשילין בבשר שלמים

הרה"ג רבי ברוך ברשנקו שליט"א

יש לעיין אם אפשר לעשות עירוב תבשילין בערב יו"ט בבשר שלמים.

ויסוד הספק שהרי שלמים שהוקרבו בערב יו"ט נאכלים לשני ימים ולילה אחד דהיינו עד סוף יו"ט, וא"כ ביום השבת הרי יהיה הבשר אסור באכילה. אך מ"מ י"ל שבזמן תוספת שבת הרי לכאורה יכול לאכול הבשר עד שקיעת החמה, וא"כ

דיני שבועת הכהן הגדול בערב יוה"כ הרה"ג רבי חיים זכותא שליט"א

מי היו המשביעים

ד) לדעת רוב הראשונים השבעת הכהן הגדול נעשית על ידי זקני הכהונה², ויש אומרים שזקני הסנהדרין הם שהיו משביעים אותו¹.

נוסח השבועה

ה) לאחר שהעלו את הכהן הגדול ללשכת בית אבטינס, היו משביעים אותו בנוסח זה: אישי¹ כהן גדול, אנו שלוחי בית דין, ואתה שלוחינו ושליח בית דין, משביעים אנו עליך במי ששיכן שמו בבית הזה שלא תשנה דבר מכל מה שאמרנו לך².

9 בסדר אמיץ כח איתא: "סבי שבטו ללמד חפן יוליכוהו, לתמר בפנים אותו ישיבועו". וכן רבינו יצחק אבן גיאת בסדר העבודה שלו כתב: משביעין אותו זקני תום ובור, ובמפרש לסדר העבודה שם (המיוחס לתלמיד הרמב"ן) כתב וז"ל: זקני תום ובור הם זקני כהונה, כמו ששינו מסרוהו זקני בית דין לזקני כהונה והוליכוהו לעליית בית אבטינס והשביעוהו, עכ"ל. וכן בסדר העבודה "אמוני לבב" לרבינו אברהם אבן עזרא איתא: סגני כהונה ישיבועוהו (והיינו גדולי הכהנים, מלשון "הפחות והסגנים"). ובסדר "אתה כוננת עולם ברב חסד" (הובא בתוספות ישנים ביומא בכמה דוכתי בשם "אתה כוננת הצרפתי") ג"כ כתב בזה"ל: ראשי שבטו הם נעמתו לו להשביעו בעליית רקחים (כלומר בעליית בית אבטינס שבו היו רוקחים את סממני הקטורת). וכן מבואר עוד בסדר עבודה לתלמיד הרשב"א ובסדר עבודה קדמון המיוחס לרמב"ן, וכן מבואר בפירושו רבינו אליקים (יומא דף יח:), וכן נקטו בכמה אחרונים, ראה גבורת ארי (יומא יט. ד"ה לימא תהוי תיובתא) ובספר שרשי הים ח"ג (דף קעז ע"א), ובחיידושים וביאורים (יומא יט:). ועוד.

10 מאירי בסדר העבודה, וכן כתב בכלי חמדה (פרשת בהעלותך דף נח ע"א) בדעת הרמב"ם. וכן כתבו בתפארת ישראל יומא פ"א מ"ה יכין אות כב, ובתוספות חדשים יומא שם, ובספר בית דוד על המשניות פ"ק דיומא מ"ה, ובעבודת הקרבנות ח"ב סימן פה. וכן מצאתי להנצי"ב בהעמק דבר (בראשית נ, יז) שנקט בפשיטות בתוך דבריו שזקני הכהונה השביעוהו. [אולם בספרו מרומי שדה (יומא יח: ד"ה במשנה) מתבאר שזקני הסנהדרין הם שהשביעוהו. עיי"ש היטב. וצע"ק].

11 לפי המשך הלשון היה לו לומר "אישנו" (בלשון רבים), אלא משום דאחד היה מדבר בעד כולם משום הכי אמר לשון "אישי" (בית דוד פ"ק דיומא מ"ה ד"ה אישי).

12 נוסח השבועה הובא במשנה (יומא יח:), ואמנם בגמרא שם (דף יט סע"א) פריך לרב הונא דאמר הני כהני שלוחי דרחמנא ניהו ולא שלוחי דידן, האיך אם כן אמרו לו "אתה שלוחינו ושליח בית דין". ומשני, הכי קאמרי ליה משביעין אנו עליך על דעתינו ועל דעת בית דין, ע"כ. משמע שבשעת השבועה היו אומרים לו "משביעים אנו עליך על דעתינו ועל דעת בית דין", ולא היו אומרים "אתה שלוחינו" משום שהכהן אינו שלוחם אלא שליח דרחמנא.

אולם ברש"י שם (יט: ד"ה הכי) מבואר שאין כוונת הגמרא להגיה את נוסח השבועה האמור במשנה, אלא לפרש דמה שאמרו לו "אתה שלוחינו" הכוונה שהוא שלוחם לענין השבועה, שמשביעים אותו לפי דעתם ולא לפי דעתו של הכהן, כדי שלא יערים בשבועתו (עיין נדרים כה.). ואין הכוונה שהוא שלוחם לעבוד בבית המקדש. וכן כתב בשיח יצחק שם לפרש דברי רש"י. וכן מבואר בדברי הריטב"א (יומא יט:), יעו"ש. וכן צריך לומר בדעת הרמב"ם (פ"א מעבודת יום הכיפורים ה"ז) שהביא בנוסח השבועה את לשון המשנה כצורתה, ולא הביא מה שפירשו בגמרא דקאמרי ליה משביעים אנו עליך על דעתינו ועל דעת בית דין, (אף שהרמב"ם עצמו כתב בפ"ו מהלכות נדרים ה"ה שהכהנים הם שלוחי דרחמנא ולא שלוחי דידן), ובהכרח שכוונת הגמרא לפרש את

תקנת השבועה

א) בשנת ג' אלפים תמ"ח (ארבעים שנה לאחר בניית בית המקדש השני) החלו הצדוקים לבצבץ בעם ישראל¹, והיו מהם שנבחרו לכהונה גדולה על ידי שוחד שנתנו למלכות², ועל כן תקנו מאותו הזמן להשביע את הכהן הגדול בערב יום הכיפורים לוודא שאינו צדוקי³.

מקום השבועה

ב) מקומה של השבועה היתה בלשכת בית אבטינס⁴ [אשר בה היו מפתמים את סממני הקטורת]⁵, מיהו זה אינו לעיכובא, שיכולים היו להשביעו בכל מקום במקדש⁶.

זמן השבועה

ג) זמן השבועה הוא בערב יום הכיפורים בבוקר⁷, ויש אומרים שהיו משביעים אותו לפנות ערב⁸.

1 סדר הדורות ימות עולם שנת ג' אלפים תמ"ח. ויש אומרים שהחלו בשנת ג' אלפים ת"ס, ראה בסדר הדורות בשנה זו.

2 יומא דף יח. יט:.

3 כן מבואר ברמב"ם פ"א מעבודת יום הכיפורים ה"ז שהשבעת הכהן הגדול החלה מזמן הצדוקים.

עיקר השבועה היתה על הקטרת הקטורת של לפני ולפנים, שהצדוקים שינו מדעתם של חכמים ובמקום ליתן את הקטורת על הגחלים בתוך קודש הקדשים, היו נותנים את הקטורת על הגחלים עוד בהיותם בהיכל ורק אחר כך היו נכנסים לקודש הקדשים, שלדעתם זוהי כוונת הפסוק (ויקרא טז, ב) "כי בענן אראה על הכפורת", כלומר שאין לו לבא אל קודש הקדשים כי אם בשעה שעולה עשן הקטורת מהגחלים. אך האמת היא שצריך ליתן את הקטורת על הגחלים בתוך קודש הקדשים, כדכתיב (ויקרא טז, יג) "ונתן את הקטרת על האש לפני ה'", דהיינו בקודש הקדשים, ומה שנאמר "כי בענן אראה על הכפורת" דרשו חז"ל כוונת הפסוק שצריך ליתן בקטורת מין עשב הנקרא "מעלה עשן" הגורם לעשן לעלות זקוף כמקל. כמבואר כל זה ביומא (דף נג.) ע"ש. ועל כן השביעוהו שלא ישנה מדעתם של חכמים.

ויש אומרים שמלבד השבועה שהשביעוהו היו גם עומדים מרחוק ומסתכלים על עבודתו (דרך פשפש, עיין גיטין נד:) לראות שאינו משנה בהקטרת הקטורת. (עיין תוספות ישנים יומא דף מד: ד"ה כיון, ויש להאריך בזה הרבה ואכמ"ל).

4 יומא דף יח:.

5 ראה שקלים פ"ה מ"א ויומא דף לח. וביומא דף יט. מספק"ל היכן היה מקומה של לשכה זו, ולמעשה נחלקו בזה בראשונים ובאחרונים עיין תפארת ישראל מדות פ"א בועז אות ב, ובספר עזרת כהנים פ"א מ"א בבני יוסף ד"ה בית אבטינס, ואכמ"ל.

6 עיין שיח יצחק יומא דף יט. סוף ד"ה תנא ללמדו חפניה.

7 כן הוא בנוסח אתה כוננת: "וערב יום הכיפורים שחרית משביעים אותו".

8 מאירי בסדר העבודה, וכן כתב היעב"ץ במשנה לחם יומא פ"א מ"ה, וכן נקט בעבודת הקרבנות חלק ב סימן פה. והגר"ח פלאגי בספר כפר לחיים דף טז ע"א כתב להגיה כן גם בנוסח אתה כוננת.

עניית אמן אחר השבועה

ו) יש אומרים שאחר השבועה הכהן הגדול עונה "אמן" ובכך מקבל עליו את השבועה¹³, ויש אומרים שאין צריך לענות "אמן"¹⁴.

פרישת הכהן והמשיבים ובכיים

ז) אחר שהשביעוהו פורש הכהן הגדול לצד אחד ובוכה על שחשדוהו שהוא צדוקי¹⁵, ואותם שהשביעוהו פורשים לצד אחר ובוכים שמא חשדו באדם כשר ועברו על איסור של חושד בכשרים¹⁶.

נוסח השבועה האמור במשנה ולא להגיה במשנה. [ובאמת שבאחרונים רבים הבינו שכוונת הגמרא לשנות את נוסח השבועה האמור במשנה, ומכח זה הקשו על הרמב"ם שהביא את לשון המשנה, ולא הביא מה שפירשה הגמרא דקאמרי ליה משביעים אנו על דעתינו וכו', ונדחקו ליישב באופנים שונים, אולם להאמור דברי הרמב"ם מבוארים היטב. וכן מצאתי ביד דוד (יומא יט): ובליקוטי הלכות (פ"ק דיומא על דף יט: עין משפט אות נ) שכתבו ליישב דברי הרמב"ם כמו שכתבתי, ע"ש ואכמ"ל].

אולם בפירוש רבינו אליקים (יומא יט): מבואר שהיו אומרים לו משביעים אנו עליך על דעתנו ועל דעת בית דין, ולא היו אומרים לו אתה שלוחינו ושליח בית דין, כלומר שכוונת הגמרא לשנות את נוסח השבועה האמור במשנה. וכן כתב בליקוטי הלכות שם בשם רבינו חננאל והסמ"ג, יעו"ש, וכן מצאתי בכמה אחרונים. אך כאמור ברמב"ם מפורש לא כך, והיינו משום שנקט שכוונת הגמרא לפרש את הנוסח שבמשנה ולא להגיה, וכנ"ל.

13 שו"ת חתם סופר או"ח סימן קעז, תפארת ישראל יומא פ"א אות כז, חידושי רבינו משה מאימראן יומא דף יח:; עבודת הקרבנות ח"ב סימן פה. והיינו משום שהוא מושבע מפי אחרים, ובכה"ג אם לא עונה אמן לא תחול עליו השבועה, כדאיתא בשבועות דף כט:.

14 מרומי שדה יומא דף יח: ע"ש טעמו, ועיין עוד בשו"ת בית יצחק יו"ד ח"ב סימן סג סק"ה.

15 יומא יט:; וביאר בחזון יחזקאל (על התוספתא יומא פ"א ה"ז) שאילו היה מחזיק עצמו בכשרות גמורה לא היו מעיזים לחושדו, ועל כן היה מצטער ובוכה על שלא החזיק עצמו כל כך בכשרות עד שחשדוהו מחמת כן, ע"ש, וראה להלן סעיף ח ובהערה יז.

16 יומא יט:; ורמב"ם בפיהמ"ש פ"ק דיומא.

ואף שהיו מוכרחים להשביעו, מכל מקום היו דואגים מן העונש ובוכים, שהרי על כל פנים אם אין בליבו כלום כבר ציערו אותו בחינם והם היו המצערים ולא הבית דין, ומשום כך היו בוכים. (בית דוד על המשניות יומא פ"א מ"ה ד"ה והם, אולם בשושנים לדוד שם כתב דכיון שמוכרחים היו להשביעו ודאי שלא תאונה להם רעה, ועל כן כתב ליישב באופן אחר. וראה עוד בתפארת ישראל פ"ק דיומא אות ל).

ומדברי הירושלמי (יומא פ"א ה"ה) נראה שהיו בוכים על שבאו למצב

כהן המפורסם בחסידותו

ח) שבועה זו השביעו רק כהן שמעשיו סתומים ולא היה ניכר ממנו אם הוא צדוקי או לא, אבל כהן שהיה ידוע ומפורסם בצדקותו וחסידותו, לא היו משביעים¹⁷.

שבועה בכהן שהפרישו תחתיו

ט) לא היו משביעים את הכהן שהפרישו תחתיו, אף אם אירע פסול בכהן הגדול ונכנס הוא לעבוד במקומו¹⁸.

שבועה בבית שלישי

י) יש מי שאומר ששבועה זו תנהג גם לעתיד לבא בבית המקדש השלישי, אף שלא יהיו צדוקים¹⁹.

זה בבית שני, שיתכן שיתמנה אדם שהוא צדוקי לכהונה גדולה. ועיין שיח יצחק (יומא דף יט:); ובשפת אמת יומא שם.

17 כן מוכח בחזון יחזקאל שהובא לעיל בהערה טו, וכן מבואר בעוד אחרונים שהובאו בסדר יומא הנדמ"ח עמוד נט ועמוד תצז, וע"ש. וכן מצאתי בחידושים וביאורים (יומא יט:); בתירוץ שני, ע"ש, וראה להלן הערה יט.

18 כן כתב בכלי חמדה (דברים עמוד ח אות ג) וז"ל: ובזה נראה לי ליתן טוב טעם מה שלא מצאנו בשום מקום בהא דהיו מתקנים כהן אחר תחתיו שמא ימצא בו פסול, שהיו משביעים את זה גם כן שלא ישנה דבר מהחשש הנ"ל, ועיין יומא (דף מז). בהא דבן קמחית דנראה שנכנס אחר ושימש תחתיו ולא היו משביעים אותו כלל, ולהנ"ל אתי שפיר כיון שזקני בית דין היו מתקנים כהן אחר תחתיו אם כן מיד התקינו אותו באופן זה שיעשה כדעתם בענין הקטורת ושפיר לא היה צריך שבועה, עכ"ל. (והובא לשונו בסדר יומא הנדמ"ח סוף עמוד תצז).

19 כן כתב במשמר הלוי (יומא סימן קיח עמוד ריח) שהשבועה לא תתבטל מאליה בבית שלישי, אף שלא יהיו צדוקים, אלא אם כן בית דין יבטלוה, ומהאי טעמא כתב הרמב"ם שמשביעים אותו, ואילו לא ינהג דבר זה לעתיד לא היה מביא הרמב"ם דבר זה שאין בו אפילו הלכתא למשיחא, וע"ש בכל דבריו.

אולם לדברי האחרונים שהובאו לעיל בהערה יז, ודאי שלא ישביעו בבית שלישי, שהרי אף בבית שני לא היו משביעים כהן שהיה ידוע בודאות שאינו צדוקי, כל שכן בבית שלישי שלא יהיו צדוקים, שלא ישביעו, וצ"ע.

דבר בעתו מה טוב

ניתן להשיג את הספר הנפלא

"שער הקרבן" על הלכות עבודת יוה"כ

כמו"ב יצא לאור שוב הספר החשוב שרבים נאותו לאורו

"שער הקרבן" על הלכות קרבן פסח

מחיר שער הקרבן עבודת יוה"כ - 20 ש"ח. קרבן פסח - 30 ש"ח.

פרטים בטל' 03-6194918

לצורך הוספת מדורים

חדשים לגליון

דרושים

עורכים בענייני קדשים להלכה

פרטים בטל' 03-6183447

הלכות המנסך יין בחוץ

הרה"ג רבי יעקב ישראל שטייגל שליט"א

בפה חייב⁸. וי"א דאינו חייב אלא בשנתקדשו בכלי⁹.
ז. ניסך בכלי חול חייב¹⁰. ולהי"א הנ"ל צ"ע¹¹.
ח. ניסך בידו שלא ע"י כלי פטור¹².
ט. יין שנתנסך בפנים וירד לשיתין ואספו וניסכו בחוץ פטור¹³.
י. נסכים שנפסלו בלינה או באחד מהפסולין וניסכן בחוץ פטור¹⁴.
יא. המנסך בחוץ בלילה אם הם נסכים שלא נקבעו עם זבח חייב¹⁵. אבל אם שחט הזבח ונקבעו עמו הנסכים וניסכן בחוץ אחר שקיעת החמה פטור¹⁶.

א. חיוב מנסך בחוץ הוא דוקא שמנסך ע"ג מזבח אבל ע"ג קרקע או על הסלע פטור¹.
ב. אע"פ שאין שם אש חייב².
ג. אם יש שם אש ומזלף היין על האש, לכאור' פטור³.
ד. אין צריך שיהיו שם שיתין או בור שירדו הנסכים לשם⁴. וצ"ע בזה⁵.
ה. חיוב מנסך בחוץ הוא דוקא בנסכים שנתקדשו למזבח דוקא, אבל בקדשי בדק הבית פטור⁶. וכ"ש בחולין דפטור⁷.
ו. בין בנסכים שנתקדשו בכלי קדושת הגוף ובין בנסכים שלא נתקדשו בכלי קדושת הגוף אלא קדושת דמים

8	מנח"ח מצוה ת"מ וליקו"ה שם קי"א א'.
9	קר"א בזבחים שם.
10	תוס' שם ק"י ב' ד"ה אי.
11	עי' שפ"א שם קי"א א'.
12	דומיא דבפנים שאינו דרך ניסוך יעו"י חזו"א מנחות סי' כ"ב אות ו'.
13	דנעשה מצוותו ואינו עומד לפנים עי' מעילה י"א א'.
14	תוס' זבחים ק"ח א' ד"ה שחיטת. ומסתברא דה"נ להרמב"ם מעשה"ק פי"ט ה"ז.
15	מנח"ח מצוה ת"מ.
16	שאי"ר לפנים עי' רמב"ם שם פ"ד ה"ה.

1	עי' רמב"ם מעשה"ק פי"ט ה"א.
2	דומיא דבפנים שאינו לאישים עי' רמב"ם שם פ"ב ה"א ופט"ז הי"ד.
3	דל"מ כן בפנים כנ"ל.
4	דל"מ כן ברמב"ם ופוסקים.
5	צ"ע במשמעות דברי המשכנ"י יו"ד סי' ס"ז דבלא שיתין או בור אי"ז ניסוך בפנים.
6	גמ' זבחים קי"ג ב' וליקו"ה שם.
7	רדב"ז פי"ט ה"ג.

עיונים בדיני המנסך יין בחוץ

לשיתין. ודומיא דנהנה מאפר המזבח קודם תרומת הדשן דמעל דלא נעשה מצותו דתרוה"ד ואע"פ שכבר נשלם מצות הקטרתו כששלטה בו האש (עי' מעילה ט' א'), וה"נ י"ל דעיקר עבודת הניסוך נשלמה בעצם הניסוך ורק שלא נעשה מצותו שצריך להעשות אח"כ שירדו לשיתין.

והנפק"מ בכ"ז לדין המנסך בחוץ דאי"צ שיהיה שם שיתין או בור, דהניסוך על מזבח לחוד הוא עיקר העבודה והעלאתו וחייב. אבל להמשכנ"י לכאור' צריך שיכרה בור סמוך מזבח, וצ"ע.

נסכים שנתנסכו בחוץ האם נפסלו לפנים

נה יל"ע בכל העלאת קרבן בחוץ האם מה שמעלהו בחוץ הוא סיבה לפוסלו מליקרוב בפנים, או שאי"ז סיבה לפסול כלל.

ואמנם דבכל העלאת איברי קרבן בחוץ אין נפק"מ כלל בנידון זה ומשום דבלא"ה כבר נפסל ביוצא בשעה שיצא לחוץ.

אולם בנסכים יש נפק"מ בזה לפי מה שנקט במנח"ח מצוה ת"מ בדעת הרמב"ם דחיוב מנסך בחוץ הוא גם בנסכים שלא נתקדשו קדושת הגוף אלא קדושת דמים בפה בלבד. והנה אלו הנסכים לא נפסלו ביוצא מכיון שלא נתקדשו קדושת הגוף. ומעתה יל"ד אי לאחר שניסכן בחוץ ונתחייב משום מנסך בחוץ האם כעת יכול לאוספם ולנסכן בפנים כדן, או דנימא דמה שנעשה בהם עבודה בחוץ הרי"ז פוסלן מליקרוב לגבוה. וצ"ע.

האם ירידת הנסכים לשיתין היא מעיקר דין הניסוך

בש"ת משכנות יעקב (יו"ד סי' ס"ז ד"ה ויש להביא עוד ראייה) כ' דהלכה כמ"ד לא קרבו נסכים במדבר (ונפק"מ בדיני חדש בחו"ל יעו"ש), והוכיח כן מהא דהנסכים צריך שירדו לשיתין מהלמ"מ ומועלין בהם עד שירדו לשיתין דלא נעשית מצותן עד שירדו לשיתין וכמב' במעילה י"א א' ובסוכה מ"ט ב', והרי במדבר לא היה שיתין שירדו הנסכים לשם ובע"כ דלא קרבו נסכים במדבר, עכ"ד. והדברים צ"ע דמשמע לדבריו דלמאי דקיל' דצריך שיתין לא שייך ניסוך במדבר דאין שם שיתין, ולהמ"ד דקרבו נסכים במדבר ס"ל דאין דין שירדו לשיתין ומיקרי שנעשית מצותן אף קודם שירדו לשיתין. והוא דוחק גדול דהאי מ"ד חולק על הלל"מ שצריך שירדו לשיתין.

עוד העירו דבמקדש ראשון לא היו שיתין אלא שעשו בור סמוך למזבח לקלוט את הנסכים וכמב' בפרש"י בזבחים ס"א ב', וא"כ אף במדבר יתכן שעשו בור סמוך למזבח ומועיל במקום שיתין.

וביותר דיקשה לדבריו דלדין דצריך שיתין איך שייך חיוב דמנסך בחוץ הא אין שם שיתין, ואין לומר דצריך לכרות בור לקבל היין דלא מבואר כן בשום מקום, וצע"ג.

ולפו"ר יש לנטות מדבריו ולומר דדין שירדו לשיתין הוא דין נוסף על עבודת הניסוך ואי"ז בכלל עיקר עבודת הניסוך, דעיקר הניסוך הוא לנסך על המזבח ורק דיש עוד דין שירדו הנסכים לשיתין או לבור, וע"כ מיקרי שלא נעשה מצותן עד שירדו

דין המנסך בחוץ בכלי חול

נה יל"ע במנסך בחוץ האם חיובו דוקא בניסוך ע"י כלי שרת או גם בניסוך ע"י כלי חול. ובשפ"א זבחים ק"א א' כ' לדון דלהמ"ד דיש נסכים בבמה א"כ מצינו נסכים בכלי חול וה"נ דבחוץ חייב בכלי חול. אבל להמ"ד דאין נסכים בבמה אינו חייב בחוץ במנסך בכלי חול דהרי לא מצינו כלל ניסוך שאינו בכ"ש ולא מיקרי ניסוך אלא בכ"ש. אמנם נראה לדון בזה דאדרבה דאפי' להמ"ד דלא קרבו נסכים בבמה ולא מצינו נסכים שלא נתקדשו בכלי, מ"מ לכו"ע אי"צ שינסך בכ"ש דוקא אלא חייב אף כשמנסך ע"י כלי חול.

וראשית דיש לדון דכיון דאין כ"ש מקדשין אלא בפנים, א"כ ליכא מעלה לכ"ש בחוץ כלל, ולא שייך לדון דרק בכ"ש מיקרי ניסוך דהא אין כח כ"ש בחוץ כלל. ויסוד סברא זו מבוארת בחזו"א (מנחות סי' כ"ה ס"ק ג' וס"ק י"א) לענין בלילה דלהמ"ד דכשרה בחוץ אין מעלה במה שתיעשה בכ"ש בחוץ טפי מבכלי חול.

עוד יל"ד עפ"י מש"כ בחזו"א (זבחים סי' ט') דהמקטיר קטורת של יוה"כ בחוץ דחייב הוא אף שלא הקטיר ממלא חפניו, דאי"צ שיעשה בחוץ כעין פנים דוקא, אלא דמה שדינו ליקרב בפנים ומקריבו בחוץ בכל אופן דמיקרי הקרבה חייב. וה"נ נראה די"ל דעיקר ההקרבה בניסוך אי"צ מה שיש כלי שמנסך אלא המציאות שמתנסך ע"ג מזבח, ורק דבפנים יש דין לנסך ע"י כלי ובעי"כ"ש, אבל בחוץ כל שנעשה ההקרבה שנתנסך בחוץ חייב, ואי"צ שיתנסך דוקא כעין פנים בכ"ש דוקא, ודומיא דקטורת בחוץ שאי"צ ממלא חפניו דוקא.

נסכים שנטמאו וניסכן בחוץ

בגמ' זבחים ק"ט א' מבואר דאברים שנפסלו בלינה ויוצא וטומאה והעלן בחוץ חייב דכל המתקבל באהל מועד חייבין עליו בחוץ. ופרש"י דכל אלו מיקרי שמתקבל לאהל מועד מכיון שדינם שאם עלו לא ירדו. אבל הרמב"ם (מעשה"ק פי"ט ה"ז) כ' הטעם דכל הנעשה לד' חייבין עליו ואלו נעשו לשם.

והנה לפי"ז בנסכים שנטמאו וניסכן בחוץ בין לרש"י ובין להרמב"ם פטור שהרי דינם שעלו ירדו (רמב"ם פסוה"מ פ"ג הי"ד) וכמו"כ דהרי לא נעשה בהם שום עבודה ולא מיקרי שנעשו לשם. אמנם נראה דכ"ז בקרבן יחיד, אבל בקרבן ציבור דטומאה שריא בציבור וקרב בפנים הרי"ז חייב על העלאת בחוץ אף בנסכים, שהרי דינם לנסכן בפנים.

והנה לכאור' יל"ד דבכל נסכי יחיד היכא שעדיין לא נקבעו עם הזבח הרי יכול לשנותן לזבח אחר עי' מנחות ט"ו א', וא"כ י"ל דבנטמאו יתחייב על ניסוכן בחוץ שהרי יכול לשנותן לנסכי ציבור הקריבין בטומאה והוון ראויין בפנים.

ומצינו בגמ' יומא ס"ב ב' דשעירי יוה"כ ששחטן בחוץ קודם שהגריל עליהם חייב שהרי ראוי לשעיר החיצון, ומבואר בפרש"י שם בהמשך הסוגיא דקרבו שאינו ראוי לפנים לשם מה שהופרש עליו אבל ראוי לשם קרבן אחר, ושחטו בחוץ חייב. אלא דאם בעי עקירה הוי מחוסר מעשה וכמב' שם. ויל"ע בנסכים אי צריך עקירה כשבא לשנותן לזבח אחר, דלכאור' כיון שלא נקבעו עם הזבח אינם צריכין עקירה, וא"כ אף נסכי יחיד שנטמאו יתחייב עליהן בחוץ דחזו לשנותן לנסכי ציבור, וצ"ע.

לויים בדוכנם בהלכות עבודת הלויים במקדש

הלויים אומרים במקדש, והרי במקדש ביום זה לא אמרו שיר של חול, אלא שיר של פורים].

אם אומרים שיר על שלמי עצרת

הרה"ג רבי שמואל הלוי לאבינשטיין שליט"א

בגליון מ"ו כתבתי שמדברי הרמב"ם מדוייק שאומרים שיר מיוחד על שלמי עצרת, מדכתב בפ"ג מכלה"מ ה"ב 'ומתי אומר שירה על כל עולות הציבור החובה ועל שלמי עצרת'. והעיר הגר"מ שטינברג שליט"א שאין מדברי הרמב"ם הוכחה יותר מהפסוק בתורה שנאמר בו "על עולותיכם ועל זבחי שלמיכם", דמשמע שמוסיפין שיר מיוחד לשלמי עצרת. עכ"ד.

אכן כבר עמדו האחרונים שאין מהפסוק הוכחה לזה, יעויין בחקרי לב [סי' צב] שביאר שהפסוק מלמד שמאחרים את השיר עד אחר הקרבת שלמי עצרת. ובספר ראשית ביכורים [בתחילת הספר] ביאר דאשמועינן קרא דביום שיש בו כמה מוספין מרבין בו בתוקעים ובמשוררים כמבואר בסוכה נה., והיינו שהיו מרבים במשוררים ומאריכים בשיר מחמת הקרבן הנוסף. וזה אינו ענין לדברי הרמב"ם שם.

שיר של יום פורים במקדש

הרה"ג רבי אליעזר הלוי גריספלד שליט"א

בגליון מ"ה נסתפק הרה"ג יוסף אינדיג שליט"א באיזה יום שרו הלויים במקדש בפורים את השיר של יום. וראיתי לציין בזה מאי דפשיטא ליה להגרש"מ דיסקין זצ"ל (משמר הרש"ם סי' כג, ובסו"ס משאת המלך עה"ת עניני פורים) שאמרוהו במקדש אך ורק בט"ו אדר, וכמו שנראה מסברא, ומשום כן תמה היאך אומרים בני הפרזים ב"ד את השיר של פורים, והרי ביום זה לא אמרוהו במקדש, יעויי"ש עוד.

[ובעיקר דבריו יש להעיר שהוא העמיד את קושייתו על מה שאומרים בני הפרזים ב"ד את הנוסח 'השיר שהלויים היו אומרים במקדש', למנצח על אילת השחר וגו', והרי ביום זה לא אמרו הלויים מזמור דפורים. אמנם כמדומה שהמנהג הרווח הוא, שביום שאומרים מזמור מיוחד אין מקדימין קודם לזה 'השיר שהלויים אומרים במקדש', וכמבואר בשו"ת הרמ"ע מפאנו (סי' כה) שאין לומר כן, משום דלא ברירא לן שזהו המזמור שהיו אומרים. אלא שיש להקשות כן על מה שבני הפרזים אומרים בט"ו שיר של חול, ומקדימים ואומרים 'היום יום וכו' שבו היו

משא הגאון רבי חיים הכהן קוק שליט"א

בכינוס "פתאום יבוא" ביהמ"ד חניכי הישיבות רוממה ירושלים כ"ז ניסן תשע"ז

ישראל, והיינו שהקרבת הקרבנות והקטרת הקטורת בבית זה שבנה שלמה הרי היא קיימת לעולם. ומזה למד הח"ח שההקרה מתקיימת בבית המקדש בעצמו.

על פי זה נוכל להתבונן כמה נפלא ואדיר לפני הקב"ה לימוד הלכות הקרבנות. כתוב בפסוק (מלכים א, ט ג) שהקב"ה אמר לשלמה "שמעתי את תפלתך וגו', והיו עיני וליבי שם כל הימים". הקב"ה אומר שעניו ולבו כל הימים במקום בית המקדש. ועל זה אנו אומרים על זה היה דווה לבנו, על הר ציון ששמש שועלים הלכו בו, כיון שהקב"ה לא מסיח דעת ממקום המזבח, העזרה, ההיכל וקודש הקדשים, ושם הלכו שועלים, הרי אין לך צער גדול יותר מזה.

אך בזמן שהתלמידי חכמים לומדים את הלכות המקדש, שנחשב כאילו הקריבו בו קרבנות, הרי אף שלמראית עין בית המקדש שם, אבל בפנימיות הענין יש בו הקרבת קרבנות, יש בו מהות של מזבח, יש בו עבודת הקרבנות, **וכשלוּמדים את דיני הקטורת הרי זה ממש נחשב שמקטירים שם קטורת והריח מתפשט שם בחלל האויר, וכשלוּמדים מנורה זה הדלקת המנורה, וכמו שלחם הפנים מונח על השולחן. ואת כל זה הקב"ה רואה ושמת, בית המקדש איננו שמש, הוא מלא חיות.** כמה זה משמח את אבינו שבשמים שמקריבים את הקרבנות בבית המקדש.

וכן למדו חז"ל לגבי התפלות שלנו, שכאשר שלמה חנן את בית המקדש התפלל שכל התפילות יעלו דרך בית המקדש, אבל מבואר בחז"ל שלא זו בלבד שהתפלות מתקבלות דרך שם, אלא שצריך לכוון את לבו כאילו עומד מול מקום המקדש ונתבאר במשנה ברורה (צד, ב) שיחשוב בלבו כאלו הוא עומד במקום קודש הקדשים. כלומר שכל יהודי שעומד ומתפלל הרי זה כאילו הוא עומד בבית קדשי הקדשים.

אבי מורי שליט"א מצייר את זה תמיד, שכשאדם עומד ואומר ברוך אתה ה' הרי זה כאילו הוא עומד לפני הארון. כך כל כלל ישראל מתפלל, וכולם מתחברים לתפילה אחת של כלל ישראל במקדש. אלא שקודש הקדשים אין צורך שיהיה בו מזבח מנורה וקטורת, אבל על ידי שלומדים ואומרים את פרשת הקרבנות לפני התפילה, הרי זה ממש כמו שמדליקים את המנורה בביהמ"ק, כמו שהתמיד מוקרב והקטורת מוקטרת. ואז כשמסיימים את אמירת הקרבנות, מתפללים מקירות הלב את התפילה המיוחדת, "ואין לנו לא כהן בעבודתו ולא לוי בדוכנו ולא ישראל במעמדו, ואתה אמרת ונשלמה פרים שפתינו. לכן יהי רצון מלפניך שיהא שיח שפתותינו חשוב ומקובל ומרוצה לפניך כאילו הקרבנו קרבן התמיד וכו'", וכך ניגשים לתפילה כשאנחנו מחוברים כ"כ למקום הקודש והמקדש.

נודה שוב לרבנים שמחברים אותנו כל הזמן לבית המקדש על ידי לימוד תורת הקרבנות. יהי רצון שבמהרה נזכה לעלות ולראות בבית הגדול והקדוש אמן ואמן.

נאמרו כאן דברים מיוחדים על לימוד תורת הקרבנות, ונבאר כאן מעט מגודל חשיבות הענין. החפץ חיים ממשיך את המצב של עם ישראל לנישואין, שכמו בנישואין כאשר הכלה מוכנה להיכנס לחופה וממתנינים רק לחתן שיבוא, ודאי ימהר החתן להגיע, כמו כן, אומר החפץ חיים בלשונו הזהב, אם נהיה אנחנו מוכנים בכל חוקי התורה ובידיעת דיני העבודה בבית עולמים, ולעמוד הכן לקראת מלכנו יתברך שיבוא לשכון בתוכינו, ודאי ימהר הקב"ה ביאתו וישרה שכנתו בתוכנו.

ישנו פסוק בשיר השירים שנכתב על יציאת מצרים "דומה דודי לצבי או לעופר האילים", הקב"ה רץ לגאול אותנו במצרים כעופר האילים, אבל כבר לפני כן הוא המתין שעמ"י יהיו מוכנים לגאולה, "הנה זה עומד אחר כתלינו" הקב"ה עמד וחיכה מתי יהיו מוכנים לגאולה. וכפי שנתבאר בביאור הגר"א הרי זה נאמר גם על ביאת המשיח וגאולת עולמים.

ואמנם לפעמים נראה שהקב"ה ממתין לגאולה עד שיבוא הרגע המתאים, אבל באמת יש כאן בחינה נוספת, שהקב"ה מקדם כל הזמן את הגאולה, 'ומביא גואל לבני בניהם' 'בונה ירושלים ה', הכל בלשון הווה, הכל נעשה עכשיו בזמנים אלו. אלא שהכל תלוי בנו אם נהיה מוכנים, וכמו שהמשיל אותנו החפץ חיים לכלה, שאם היא מקושטת ועומדת הכן לנישואין החתן ג"כ ממנה לבוא. כמה נפלא לראות בתקופה זו שהקב"ה ודאי כבר ממתין לגאלנו, שמכינים את עם ישראל לגאולה בידיעת הלכות הקרבנות.

כמו במצרים שעמ"י היה מאות שנים בגלות, יום רודף יום והגאולה לא נראית באופק, ופתאום הקב"ה מתגלה, ברגע אחד כל העולם התהפך. גם היום אף אם לא נראה לנו כמה אנחנו קרובים לגאולה ולבית המקדש, אבל כתוב בפסוק "פתאום יבוא אל היכלו", יתכן שיבוא היום בלילה, אולי מחר בבוקר, וכמו שראינו ביציאת מצרים. אבל אנחנו צריכים להבין שכמו שהקב"ה דואג לזה כל הזמן, גם אנחנו זקוקים להתכונן בלימוד הדינים.

החפץ חיים כותב באחד ממכתביו, שצריך להתחזק בעבודת ה' יתברך ולקיים את כל המצוות שבתורה, ואותם מצוות שא"א לקיימם כמו עבודת הקרבנות, עלינו ללמוד את העניינים האלו ויחשב לפני הקב"ה כאילו קיימנו אותם. מביא על זה החפץ חיים את הגמ' במנחות (קט) תלמידי חכמים העוסקים בהלכות עבודה מעלה עליהם הכתוב כאילו נבנה ביהמ"ק בימיהם וכאילו הקריבו קרבנות, ומוסיף הח"ח עוד כמה מילים שזה נחשב כאילו מקריבים אותם בבית המקדש. והיינו שאין זה נחשב רק כהקרבת קרבנות, אלא כאילו מקריבים אותם בבית המקדש עצמו.

מהיכן למד הח"ח דבר זה, התשובה היא שהגמ' הביאה שם את הפסוק בדברי הימים (ב, ב יג), ששלמה אמר: "הנה אני בונה בית לשם ה' אלקי להקדיש לו להקטיר לפניו קטורת סמים וגו' לעולם זאת על

הקב"ה מקדם כל הזמן את הגאולה אלא שהכל תלוי בנו אם נהיה מוכנים